

kontekstualizaciju i interpretaciju, iz kojih proizlazi koju je ulogu igrao antisemitizam u hrvatskoj povijesti do danas. Međutim, na primjeru pojedinih povijesnih ličnosti postaje i jasno koliko je to složen posao za povjesničara ako želi izbjeći pojednostavnjivanja i „crno-bijele“ opise. Primjerice, isti Stjepan Radić, koji je odlučno odbacivao optužbe da je antisemit, u nekim fazama svojega političkog djelovanja očigledno se služio antisemitskom retorikom, a Goldstein to sažima riječima da je Radić govorio „ono što su njegovi glasači željeli čuti ili što su i sami mislili“. Ova povijest antisemitizma potaknut će, po svoj prilici, rasprave o nekim iznesenim tezama, primjerice, o tvrdnji da se kao „jedan od antisemitskih obrazaca, specifičnih za Hrvatsku (i dijelove Bosne i Hercegovine)“ može prepoznati negiranje zločinačkog karaktera NDH, odnosno veličanje ustaštva. Mišljenja sam da svako ozbiljno bavljenje modernom i suvremenom povijesti ovih prostora ne smije izostaviti analizu fenomena i manifestacija antisemitizma o kojima se raspravlja u ovoj knjizi i još jednom valja istaknuti činjenicu da se u hrvatskoj historiografiji ovakva knjiga tek sada pojavila. Svakom zainteresiranom za hrvatsku povijest ova će knjiga obiljem podataka i interpretacija koje iznosi biti korisna i zanimljiva te vjerujem da će potaknuti daljnja istraživanja i bavljenje različitim aspektima teme. Knjizi *Antisemitizam u Hrvatskoj od srednjeg vijeka do danas* želim puno čitatelja, a svima nama da iz onoga što je izneseno izvučemo humanističku pouku da se svim pojavama antisemitizma kao i drugim oblicima netrpeljivosti moramo suprotstaviti ako želimo sačuvati slobodno društvo.

Aleksandar Jakir

Nove perspektive u historiografiji o osamnaestostoljetnoj Habsburškoj Monarhiji

„Što je novo u ranomodernoj povijesti Habsburške Monarhije?“ – 6. kolokvij HRZZ projekta EuKor, održan 17. rujna 2022, te razgovor s dr. sc. Veronikom Čapskom i dr. sc. Jonathanom Singertonom

U subotnje prijepodne 17. rujna 2022. u dvorani D4 na Filozofskom fakultetu u Zagrebu održan je 6. znanstveni kolokvij HRZZ projekta „Europski korijeni moderne Hrvatske: transfer ideja na političkom i kulturnom polju u 18. i 19. stoljeću (EuKor)“ (IP-2018-01-2539)¹ pod nazivom „Što je novo u ranomodernoj povijesti Habsburške Monarhije?“. Kolokvij iz serije „Modeli i iskustva intelektualnog transfera u razdoblju (proto)modernizacije“ bio je organiziran u suradnji s Poslijediplomskim doktorskim studijem predmoderne povijesti na Filozofskom fakultetu koji u okviru svojega programa za doktorande priređuje okrugle stolove s pozvanim povjesničarima o temi inovativnih pristupa u historiografskim istraživanjima. Tako je i kolokvij projekta EuKor želio predstaviti nove perspektive u histori-

¹ Voditeljica je projekta dr. sc. Vlasta Švogler iz Hrvatskog instituta za povijest. Više o samom projektu i njegovim ciljevima vidi na: <https://eukor.isp.hr> (pristup 5. 12. 2022.).

ografiji o osamnaestostoljetnoj Habsburškoj Monarhiji o temi pristupa transnacionalne, transkulturalne i globalne povijesti, tj. povijesti koja nadilazi nacionalne okvire. Kolokvij je od strane projekta EuKor organizirala dr. sc. Teodora Šek Brnardić (Hrvatski institut za povijest), a pozvani izlagači bili su uz nju dr. sc. Veronika Čapska (Češka akademija znanosti) i dr. sc. Jonathan Singerton (Sveučilište u Innsbrucku). Moderator kolokvija bio je doktorand Zrinko Novosel (Hrvatski institut za povijest), dok je prof. dr. sc. Hrvoje Gračanin kao voditelj doktorskog studija otvorio kolokvij.

Dr. sc. Čapska održala je izlaganje uz prezentaciju pod nazivom „Textual practices and collaborative agency in Central Europe in the Eighteenth Century.“ Na primjeru vlastitog istraživanja pismene kulture čeških plemkinja Marije Eleonore Sporck (1687–1717) i Anne Katharine Swéerts-Sporck (1689–1754) govorila je o konceptu tekstualnih praksi poput prevođenja, lektoriranja i uređivanja teksta koje su od velike važnosti u njezinu radu i koje vidi kao alternativu konceptu književnosti/intelektualne povijesti. Sestre Sporck u mladosti su se bavile prevođenjem knjiga s francuskog na njemački jezik za uredničke projekte svojeg oca Franza Antona Sporcka (1662–1738). Sporck je bio *homo novus* među češkim plemstvom, posebno zainteresiran za međukonfesionalno kršćanstvo. Zato je svojim kćerima davao prevoditi djela protestantskih propovjednika u svrhu promocije ideala „istinskog kršćanstva“ koje bi imalo više praktični predznak nego formalizirana religija. Dr. sc. Čapska istaknula je važnost zanemarenih epistolarnih zbirki kao izvora za transkulturalnu povijest jer je prevođenje s jednog jezika na drugi pretpostavljalo istovremeno i kulturni transfer. Koncept transkulturalnosti pretpostavila je konceptu transnacionalnosti koji je, prema njezinu mišljenju, manje prikladan za ranomoderno razdoblje.

Dr. sc. Jonathan Singerton, autor hvaljene knjige *The American Revolution and the Habsburg Monarchy* (Virginia University Press, 2021), svoje je izlaganje „Towards Global Histories of the Habsburg Lands, ca. 1500-1900“ posvetio temi globalnoj povezanosti Habsburške Monarhije, čija se povijest kao kopnene sile dosad obrađivala uglavnom na europskoj razini. Tijekom prezentacije dr. sc. Singerton iznio je svoja razmišljanja o tome kako habsburšku povijest dovesti u prikladnije globalno okruženje i, općenito, kako iskoristiti prednosti nedavnih povijesnih trendova prema razmatranjima globalnih i lokalnih prostora, pa čak i onih između, tzv. „glokalnih“ prostora. Habsburška Monarhija postojala je kao kompozitni politički entitet kojim je vladala ujedinjujuća dinastijska kuća u srcu europskog kontinenta s ograncima koji su se protezali u Nizozemskoj, većim dijelom talijanskog poluotoka, duž Jadrana i u južnoj Njemačkoj s prekomorskim teritorijima u današnjem Bengal, Kini, Gujaratu, Madagaskaru, Mozambiku, Sudanu i Jemenu.

U izlaganju bili su istaknuti primjeri stoljetnih razmjena dobara i ideja koje su tekle između habsburških teritorija i stranih zemalja na globalnoj razini. Tijekom stoljeća habsburški su podanici sudjelovali u kolonizaciji Amerike, istraživanju Azije, pokoravanju Afrike i istraživanju prirodnog svijeta od planina Tibeta do dubina Sredozemlja, od polarnih krajeva do prašuma Amazone. Sama dinastija Habsburg pripadala je gotovo svim kraljevskim kućama u Europi i među svoje članove ubrajala je dvojicu imperijalnih vladara u Amerikama, štitila je Svetu Zemlju te podržavala vjerske i znanstvene misije diljem svijeta. Posebno su bili zanimljivi materijalni dokazi habsburške kulturne razmjene sa zemljama „Novoga svijeta“: austrijska princeza Marija Leopoldina, kći cara Franje, udajom za portugalskoga princa Pedra postala je prva brazilska carica i donijela žutu habsburšku boju u brazilsku zastavu. U svojim istraživanjima habsburško-američkih veza i doticaja dr. sc. Singerton naišao je i na građu vezanu za Mimi von Born, kćer Ignaza

von Borna, najpoznatijeg osamnaestostoljetnog slobodnog zidara i promotora znanosti u Habsburškoj Monarhiji. Ona je bila udana za dubrovačkog vlastelina Tomu Basseglia i od njega pobjegla 1793. iz Beča u SAD, gdje je sklopila drugi, bigamistički brak. Dr.sc. Singerton priprema njezinu biografiju.

Naposljedku, u izlaganju naslovljenom „Što je to katoličko prosvjetiteljstvo? Pristupi istraživanju na primjeru zagrebačkog kanonika Baltazara Adama Krčelića“ organizatorica kolokvija dr. sc. Teodora Shek Brnardić ukazala je na konceptualne pristupe proučavanju katoličkoga prosvjetiteljstva te katolicizma u ranome novovjekovlju. Kao primjer uzela je svoju knjigu *Svijet Baltazara Adama Krčelića. Obrazovanje na razmeđu tridentskoga katolicizma i katoličkoga prosvjetiteljstva* (Hrvatski institut za povijest, 2009). Uloge povjesničara, pravnika, teologa, zagrebačkoga kanonika, profesora retorike i privatnog učitelja, ispovjednika i dr., kao i činjenica da se, osim u Zagrebu, školovao i u Beču i Bologni, Krčelića su učinili višeslojnim intelektualcem koji je globalna znanja prenosio na hrvatske prostore. Podaci o tijeku njegova obrazovanja mogli su se crpiti iz raznih izvora – od arhivskih spisa institucija u kojima se obrazovao, njihovih kronika i povijesti, kao i njegovih privatnih dokumenata, memoara i pisama, do biografija i pogrebnih govora njemu u čast. Osim široj javnosti najpoznatijeg djela *Annuae ili Historija 1748–1767* (prijevod Zagreb 1952), Krčelić je pisao i druge knjige o hrvatskoj crkvenoj i političkoj na latinskom jeziku koje su postigle uspjeh i bile poznate u krugovima srednjoeuropskih erudita. Širenju znanja – koje se uvijek odvija u određenom kontekstu – Krčelić je pridonosio ne samo pišući knjige nego i distribuirajući ih prijateljima i poznanicima, ali i primajući ih od drugih na dar. Na tome se primjeru u polju vrlo recentne discipline, povijesti znanja, može oblikovati koncept cirkulacije znanja kao dvosmjernoga procesa. Kroz prizmu cirkulacije znanja mogu se promatrati i Krčelićeva pisma koja je slao iz Bologne u Zagreb u razdoblju od 1735. do 1737. Ta su pisma dokaz da je ovaj učeni klerik svoja transkulturna edukacijska iskustva prenosio društvu svojega rodnoga grada, što je pridonosilo oblikovanju društvenih i kulturnih identiteta.

Društvena realnost (koncept *life-world* ili *Lebenswelt*), transkulturalno iskustvo, kao i interakcija s heterogenim društvenim grupama, u ovoga su crkvenjaka rezultirali razvojem kritičkog uma. Naime, zbog svojih je kritičkih osvrta na (ne)prilike u Banskoj Hrvatskoj polovinom 18. stoljeća bio progonjen. Da je Krčelić bio značajan posrednik u procesu reproduciranja i transferiranja znanja u hrvatski kontekst te da je popularizirao nauk katoličkoga prosvjetiteljstva kakav su propagirali talijanski polihistor Lodovico Antonio Muratori i prije njega sv. Franjo Saleški, dokazuje i knjižica *Kratek navuk od szvete messe kakoti i molitve pod niu* (Zagreb 1762). U njoj je hrvatskim gospođama na najkavštini prenio i popularizirao znanja vezana uz svetu misu i molitvu, koja su im ranije bila nedostupna.

Sâm kolokvij organizatorica dr. sc. Shek Brnardić zamislila je kao metodološki seminar koji je trebao odgovoriti na pitanja proizašla iz priređenih materijala pozvanih izlagača, a koja su doktorandi morali unaprijed pročitati i promisliti. Preliminarna pitanja bila su sljedeća: koji su pristupi istraživanju žena i rodnih uloga u ranomodernoj povijesti i kako tome pomaže istraživanje tekstualnih praksi? Kako se Habsburška Monarhija uklapa u istraživanje atlantskoga svijeta? Kako globalnu povijest utkati u lokalne studije slučaja? Kako istraživati koncept prosvjetiteljstva u katoličkom kontekstu i kako tome pomaže koncept cirkulacije znanja? Koja je razlika između transnacionalnog i nacionalnog historijskog pristupa? Na tragu tih pitanja interes za temu kolokvija izrazio je dr. sc. Josip

Mihaljević (Hrvatski institut za povijest), urednik radioemisije „Povijesne kontroverze“, te pozvao dr. sc. Teodoru Shek Brnardić na gostovanje (emitirano 27. rujna 2022). Nakon kolokvija dr. sc. Mihaljević za potrebe spomenute emisije postavio je izravno pitanja kolokvija izlagačima, što ovdje u pisanom obliku prenosimo.²

Josip Mihaljević: „Dr. sc. Čapska, koje su, prema Vama, karakteristike transnacionalne povijesti?“

Čapska: Više volim izraz transkulturalna nego transnacionalna povijest jer mislim da se izrazom transnacionalna na neki način „šverca“ kategoriju nacije. Termin „transnacionalan“ čini se prikladnijim za modernu povijest 19. i 20. stoljeća. Imala sam mnogo rasprava s kolegama kulturnim antropolozima koji se, primjerice, bave istraživanjem suvremenih transnacionalnih migracija. No, kad sam razmišljala o tome kako primijeniti ovaj pojam ili koncept transnacionalnog na predmoderno povijest, shvatila sam da bi možda bilo plodonosnije govoriti o transkulturalnom jer, naravno, proces oblikovanja nacije u predmoderno doba nije bio tako uznapredovao. Međutim, zato nalazimo i vidimo Europu koja je imala svoje „unutrašnje Druge“, kao što je židovska kultura, i koja je imala ljude u pokretu, bili oni radna snaga ili vjerski prognanici. Dakle, mislim da je transkulturalno prikladnije od transnacionalnog, a svakako nam pomaže da ne vidimo okamenjene kulture ili države, već ljude u pokretu, što je tema jednog od projekata u kojem sudjelujemo Jonathan Singerton i ja.³

Josip Mihaljević: „U svojim ste se istraživanjima mnogo bavili ženskom poviješću. Kako pristupiti istraživanju žena i rodnih uloga u ranomoderno povijesti?“

Shvatila sam da ako se želim usredotočiti na istraživanje povijesti žena i roda, moram ponovno konceptualizirati, promisliti tradicionalno utvrđene kategorije kao što je kategorija rada. Budući da je velik dio ženskog rada u povijesti bio neplaćen, žene nisu imale titularna zanimanja. Dakle, moramo proširiti definiciju onoga što se smatra radom. U predmodernoj Europi, primjerice, vrlo utjecajan i često korišten tekst u preskriptivnoj literaturi bio je biblijski odlomak iz 31. poglavlja Knjige izreka, koji predlaže ideal žene koja radi od zore do sumraka i da gotovo ne spava kako bi pokazala svoju marljivost. Naravno, to je bio ideal, ali je također često bila svakodnevnica za žene, posebno u obiteljima srednje i niže klase. Dakle, znamo da su žene radile, ali moramo redefinirati ono što shvaćamo poslom.

Slično je i s kategorijom znanja. Na primjer, Peter Burke predložio je da više pozornosti posvetimo praktičnim znanjima, koja ne moraju biti zanatska, već mogu biti znanja o liječenju i skrbi. Dakle, sve vrste transgeneracijskog ili znanja koje se prenosilo na transgeneracijski način i koje je bilo praktično, vrijedno, koje su žene mogle raditi.

Slično tome, ako pogledamo koncept književnosti, nalazimo vrlo malo žena koje bismo mogli opisati kao aktivne u polju književnosti. No, ako redefiniramo pojam književnosti i opredijelimo se za pojam tekstualne prakse, onda možemo vidjeti da su žene proizvele mnoge tekstove i bile aktivne kao prevoditeljice ili prepisivačice, ili pokroviteljice i posvetiteljice mnogih književnih djela. Dakle, ovo su neki od primjera. I, naravno, također bismo trebali težiti viđenju žena kao aktivnih akterica koje su oblikovale svoje živote unutar granica

² Razgovor s engleskog jezika preveo dr. sc. Josip Mihaljević

³ COST Action „Women on the Move (WEMov)“ s temom mobilnosti ženske radne snage tijekom šest stoljeća europske povijesti.

sociokulturnog sustava jer je kategorija roda kategorija koja nas podsjeća na hijerarhije u društvu, a rodni poredak imao je primarnu važnost, posebno u predmodernim društvima.

Josip Mihaljević: „Koje su teme posebno zanimljive za historijskoga antropologa? Kako se tu uklapa povijest svakodnevice?“

Čapska: Kulturni antropolozi uče nas kako pristupiti konceptu kulture kao sustavu značenja, a također se bore za uključivo istraživanje. Pokušavaju staviti marginalne ljude u središte pozornice. Dakle, ako primijenimo kulturnoantropološke pristupe u povijesti i povijesnim istraživanjima, to će vjerojatno biti s više osjetljivosti na koncept kulture i, primjerice, možemo se koristiti nekim konceptima supkulture kao što to čini Peter Burke, ali i mnogim drugim korisnim kulturnoantropološkim konceptima kao što su razmjena ili razmjena darova, koja usmjerava našu pozornost na društvene veze i ljude u njihovim društvenim odnosima. Povijest prevođenja mogla bi također biti još jedan primjer kako se usredotočiti na ljude koji sudjeluju u više kultura na temelju svojeg znanja jezika.

Josip Mihaljević: „Dr. sc. Singerton, koja je razlika između nacionalne i transnacionalne povijesti?“

Singerton: Mislim da su nam tradicionalni nacionalni pristupi dali mnogo informacija iz određenih arhiva i iz određenih perspektiva. Transnacionalni pristup omogućuje nam, pak, da to spojimo i sagledamo iz holističke perspektive, da vidimo kako su fenomeni utjecali na mjesta i regije, pa čak i kontinente u cjelini, ali i da vidimo kako su ti fenomeni povezani jedni s drugima te kako utječu jedni na druge. Na primjer, s Američkom revolucijom – ima puno povijesti Mađarske u Američkoj revoluciji, ili Mađara i Američke revolucije, Austrijanaca u Američkoj revoluciji itd. No, ono što sam želio učiniti u svojoj knjizi jest ostaviti sve to po strani i pokušati to vidjeti kao jednu cjelovitu Habsburšku Monarhiju i Američku revoluciju, odnosno dati neki transnacionalni pogled, ne samo u smislu metodologije nego i arhivskih izvora. Tako sam mogao otkriti kako je ono što se dogodilo u jednoj regiji te Monarhije, primjerice, Austrijske Nizozemske, moglo utjecati na drugu regiju Habsburške Monarhije, a vezano je uz Američku revoluciju.

Isto, dakle, vrijedi i za Toskanu, regiju koja je izvan Monarhije, koja nije često povezana s habsburškom poviješću, ali je postalo jasno da je ono što se dogodilo u Toskani općenito utjecalo na politiku Habsburgovaca, kao i na percepciju Amerikanaca o Habsburgovcima. Dakle, kada to spojimo, dobit ćete prilično drugačiju i možda točniju sliku.

Drugo, to također znači da morate posjetiti određena mjesta, različite arhive, različite zemlje, a da biste to učinili, mislim da je jako važno da institucije i nacionalna tijela za financiranje dopuste znanstvenicima putovanje u inozemstvo radi istraživanja u drugim zemljama i mjestima, kako bi mogli pristupiti ovom širem, više transnacionalnom izvornom prostoru, gdje tada mogu pisati bolju, točniju povijest.

Josip Mihaljević: „Dr. sc. Singerton, kako se Habsburška Monarhija uklapa u istraživanje atlantskoga svijeta?“

Singerton: Kao što sam napisao u članku o austrijskom Atlantiku, austrijski Habsburgovci često su izostavljeni iz atlantskog svijeta i njegove povijesti. Atlantski svijet vrlo je snažan koncept unutar povijesti Sjedinjenih Država, Francuske, Španjolske, Britanije itd. To je prostor gdje su imperijalne sile i domorodačke sile stoljećima pregovarale i

međusobno se isprepletale. Dakle, područje oko atlantskog bazena prostor je kulturnih transfera, gdje se stvaraju prilike za razmjenu, trgovačke saveze i sl. To je područje prostora u tranziciji, a Habsburgovci su često izostavljeni iz ove slike jer se pretpostavlja da kolonijalno ili trgovački nisu jako prisutni.

No, oni se uklapaju na mnogo manjih skrivenih načina. Tako su, primjerice, brodovi iz austrijske Nizozemske bili vrlo važni za održavanje trgovine tijekom ratnih razdoblja. Kao neutralna plovila, flamanski trgovci bili su vrlo važni na Azorima u portugalskim teritorijima i u Brazilu, a austrijski Habsburgovci i njihovi brodovi vrlo su važni za opskrbu portugalskih kolonija u Brazilu.

Dakle, Austrijanci igraju povezujuću ulogu unutar atlantskog svijeta i pokušavaju napraviti prostor za sebe. Često ne uspijevaju u tome, ali ipak pronalaze neku vrstu međuputa prema stvaranju svoje komercijalne prisutnosti u tim prostorima.

Josip Mihaljević: „Koji su učinci Američke revolucije na habsburške zemlje?“

Singerton: Američka revolucija bila je, naravno, vrlo važan događaj. Prema nekima, to je zora demokracije, čak i početak modernoga svijeta.

Često smo skloni previdjeti Habsburšku Monarhiju u njezinoj reakciji i prisutnosti u Američkoj revoluciji jer o njoj razmišljamo kao o devetnaestostoljetnoj konzervativnoj babarogi iz Metternichove ere. Mislim da je to prilično pogrešno jer zamagljuje stvarne učinke Američke revolucije u habsburškim zemljama.

Način na koji sam sklon razmišljati o tome i koji sam opisao u svojoj knjizi jest da je Američka revolucija imala tri glavna učinka. Prvi je bio diplomatski jer je došlo do pokušaja uspostave diplomatskih veza, tj. političke veze između Habsburške Monarhije i mladih Sjedinjenih Američkih Država. Ti su prvi pokušaji propali 1778, a zatim 1780-ih, ali pokušaji stvaranja diplomatske veze stvarno su postojali.

Drugi važan učinak bio je u smislu trgovine, koja je možda bila najvažnija posljedica Američke revolucije, barem što se Habsburgovaca tiče. Revolucija je omogućila američkim kolonijama da otvore trgovinu prema ostatku svijeta, a to je omogućilo Habsburgovcima, njihovim brodovima i trgovcima da trguju s njima. Na početku rata, samo mjesec dana nakon proglašenja neovisnosti 1776, ljudi u Trstu bili su zainteresirani za trgovinu sa Sjevernom Amerikom. Taj se interes s vremenom povećavao te do kraja Američke revolucije 1783. i Deklaracije mira Habsburgovci pokušavaju ostvariti trgovačku prisutnost u Sjevernoj Americi. Pokušavaju zamijeniti svoje proizvode od željeza i drugu industrijsku robu za glavne američke proizvode: duhan, šećer, indigo, rum itd. No, u novim trgovačkim savezima također pokušavaju posredovati s američkim domorocima radi krzna i sličnih stvari. Tako je za Habsburgovce Američka revolucija predstavljala i veliku ekonomsku priliku.

Konačno, to je bio i intelektualni izazov. Habsburgovci nisu mogli izbjeći tu novu vrstu republikanskog modela koji se razvijao preko oceana i njegov učinak na ljude i političke mislioce u habsburškim zemljama. Ovo je ono što obično smatram nuspojavom revolucije jer su ljudi bili prilično zainteresirani od početka, i to raznih profila i društvenog podrijetla – od dvorjana, uključujući čak i kraljevsku obitelj, caricu Mariju Tereziju i cara Josipa II, do ljudi na vojnim plaćama, školskih učitelja, akademika i znanstvenika. Mnogi od tih ljudi bili su uzbuđeni zbog ideje Američke revolucije kao pravednog i plemenitog rata protiv tiranije. U prvom dijelu Američke revolucije većina je tih ljudi podržavala taj motiv, a tek nakon Francuske revolucije to postaje radikalniji i manje prihvaćen intelektualni

utjecaj. Dakle, na veći se dio Američke revolucije gleda kao na nešto pozitivno, a taj stav ima vrlo velik i dugotrajan učinak na umove habsburških podanika. On traje možda čak i tijekom kasnog 18. i tijekom 19. stoljeća, s idejama demokracije i slobode u revolucijama koje su se odigrale 1848. i poslije.

Teodora Shek Brnardić i Maja Tabak Demo

Rodoslovlje kao pomoćna povijesna znanost

Gostujuće predavanje članova Hrvatskog rodoslovnog društva „Pavao Ritter Vitezović“ na kolegiju Pomoćne povijesne znanosti II Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Genealogija kao jedna od pomoćnih povijesnih znanosti predstavlja okosnicu istraživanja i proučavanje povijesti pojedine obitelji (*familia*), roda (*gens*), odnosno plemena (*stirps*, *prosapia*). Hrvatsko rodoslovno društvo „Pavao Ritter Vitezović“ sa sjedištem u Hrvatskom državnom arhivu osnovano je u Zagrebu 2005. godine. Unutar Društva održavaju se susreti i konferencije, ponekad u suradnji s drugim organizacijama i pojedincima. Na njima se raspravljalo o pojedinim istraživanjima poput onoga akademika Pavla Rudana na temu veze genetike i genealogije. U razdoblju između 2007. i 2010. ostvarena je i odlična suradnja Društva i Pučkog učilišta, a rezultat ove suradnje bila je rodoslovna škola održana u pet ciklusa „Za svojim korijenima“ koja se orijentirala na istraživanje rodoslovlja pojedinih članova društva i učilišta. Društvo se može pohvaliti suradnjom s drugim rodoslovcima u svijetu, osobito društvima iz dijaspore koji se bave hrvatskim rodoslovljem. Dva su takva društva „Croatian Heritage and Genaology“ iz SAD-a te „Genealogia Croata“ iz Brazila, koji su ostvarili odličnu suradnju i razmijenili važne istraživačke podatke s rodoslovnim društvom „Pavao Ritter Vitezović“. Uslijed nedostatka on-line izvora, pomoć Hrvatskog rodoslovnog društva „Pavao Ritter Vitezović“ od velike im je važnosti.

Katedra za pomoćne povijesne znanosti i metodologiju historije Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (izv. prof. dr. sc. Tomislav Galović, doc. dr. sc. Zvezdana Sikirić Assouline, asist. Maja Tabak Demo) u suradnji s pročelnicom Odsjeka za povijest, prof. dr. sc. Zrinkom Nikolić Jakus, odlučila je 15. prosinca 2022. ugostiti članove Hrvatskog rodoslovnog društva „Pavao Ritter Vitezović“ iz Zagreba: dr. med. Vladimira Mateka, inicijatora ovoga susreta, predsjednicu Izvršnog odbora, prof. dr. sc. Alku Horvat, zatim prof. dr. sc. Gordana Gledeca, jednog od utemeljitelja Društva i njegova aktualnog dopredsjednika, te tajnika Društva, Domagoja Bukovšaka. U sklopu redovnoga predavanja prezentirali su rad i ideje Hrvatskoga rodoslovnog društva.

Prije samog predavanja i popratne prezentacije studentima se ukratko obratio prof. dr. Gordan Gledec, uz Mladena Pavera koautor priručnika za istraživanje obiteljskog rodoslova *Pred zagonetkom obiteljskog stabla* (Pregrada: Matis, 2009, pogovor: akademik Petar

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI
54
BROJ 2

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

The logo for FF press, featuring the letters 'FF' in a stylized font with a horizontal line through them, followed by the word 'press' in a lowercase, sans-serif font.

ZAGREB 2022.

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 54, broj 2

Izdavač / Publisher

Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača / For Publisher

Domagoj Tončinić

Glavna urednica / Editor-in-Chief

Inga Vilogorac Brčić

Izvršna urednica / Executive Editor

Kornelija Jurin Starčević

Uredništvo / Editorial Board

Jasmina Osterman (stara povijest/ancient history), Trpimir Vedriš (srednji vijek/medieval history), Hrvoje Petrić (rani novi vijek/early modern history), Filip Šimetin Šegvić (moderna povijest/modern history), Tvrtko Jakovina (suvremena povijest/contemporary history), Silvija Pisk (mikrohistorija i zavičajna povijest/microhistory and local history),
Zrinka Blažević (teorija i metodologija povijesti/theory and methodology of history)

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Council

Denis Alimov (Sankt Peterburg), Živko Andrijašević (Nikšić), Csaba Békés (Budapest), Rajko Bratož (Ljubljana), Svetlozar Eldarov (Sofija), Toni Filiposki (Skopje), Aleksandar Fotić (Beograd), Vladan Gavrilović (Novi Sad), Alojz Ivanišević (Wien), Egidio Ivetić (Padova), Husnija Kamberović (Sarajevo), Karl Kaser (Graz), Irina Ognyanova (Sofija), Géza Pálffy (Budapest), Ioan-Aurel Pop (Cluj), Nade Proeva (Skopje), Alexios Savvides (Kalamata), Vlada Stanković (Beograd), Ludwig Steindorff (Kiel), Peter Štih (Ljubljana)

Izvršni urednik za tuzemnu i inozemnu razmjenu /

Executive Editor for Publications Exchange

Martin Previšić

Tajnik uredništva / Editorial Board Assistant

Dejan Zadro

Adresa uredništva/Editorial Board address

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120191

Časopis izlazi jedanput godišnje / The Journal is published once a year

Časopis je u digitalnom obliku dostupan na / The Journal in digital form is accessible at
Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske „Hrčak“
<http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>

Financijska potpora za tisak časopisa / The Journal is published with the support by
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Časopis je indeksiran u sljedećim bazama / The Journal is indexed in the following databases:
Directory of Open Access Journals, EBSCO, SCOPUS, ERIH PLUS, Emerging Sources Citation
Index - Web of Science

Naslovna stranica / Title page by

Marko Maraković

Grafičko oblikovanje i računalni slog / Graphic design and layout

Marko Maraković

Lektura / Language editors

Samanta Paronić (hrvatski / Croatian)

Edward Bosnar (engleski / English)

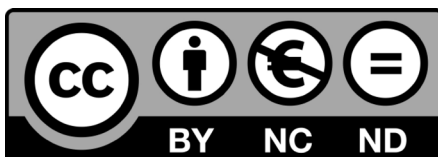
Ilustracija na naslovnici

Muza Klio (Alexander S. Murray, *Manual of Mythology*, London 1898)

*Časopis je u digitalnom obliku dostupan na Portalu znanstvenih časopisa
Republike Hrvatske „Hrčak“ <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

*The Journal is accessible in digital form at the Hrčak - Portal of scientific
journals of Croatia <http://hrcak.srce.hr/radovi-zhp>*

DOI: 10.17234/RadoviZHP.54

Djelo je objavljeno pod uvjetima Creative Commons Autorstvo-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 Međunarodne javne licence (CC-BY-NC-ND) koja dopušta korištenje, dijeljenje i umnažanje djela, ali samo u nekomercijalne svrhe i uz uvjet da se ispravno citira djelo i autora, te uputi na izvor. Dijeljenje djela u prerađenom ili izmijenjenom obliku nije dopušteno.